

CHÚA NHẬT II MÙA VỌNG NĂM C – December 9, 2018

LỊCH PHỤNG VỤ TRONG TUẦN

- Chúa Nhật 9/12. Chúa nhật II Mùa Vọng năm C.
Quyên tiền lần 2 giúp Quĩ Hưu Trí Tu Sĩ Hoa Kỳ.
  - Thứ Hai 10/12 trong Tuần II Mùa Vọng
  - Thứ Ba 11/12. Lễ Thánh Đamasô, Giáo hoàng.
  - Thứ Tư 12/12. Lễ Đức Mẹ Guadalupe. Lễ Kính.
  - Thứ Năm 13/12. Lễ Thánh Luxia, Trinh nữ, Tử đạo. Lễ Nhớ.
  - Thứ Sáu 14/12. Lễ Thánh Gioan Thánh giá, Linh mục & Tiến sĩ Hội thánh. Lễ Nhớ
  - Thứ Bảy 15/12 trong Tuần II Mùa Vọng.
  - Chúa Nhật 16/12. Chúa nhật III Mùa Vọng năm C.
-

THÔNG BÁO

PHÂN ƯU

Cộng đoàn dân Chúa Giáo Xứ Đức Mẹ Hằng Cứu Giúp xin chân thành phân ưu cùng tang quyến trước sự ra đi của

Bà Maria Lê Thị Bông

Sinh ngày 1/12/1942

Tạ thế ngày 29/11/2018

Trong niềm tin vào Chúa Giêsu Phục Sinh, cộng đoàn nguyện xin Thiên Chúa sớm đưa linh hồn Thầy Cả Augustinô và Cụ Bà Maria về Thiên Đàng cùng ban niềm an ủi và cậy trông cho tang quyến.

HỌP HỘI ĐỒNG GIÁO XỨ (9/12)

Hội đồng Giáo xứ gồm đại diện các Hội đồng, Hội đoàn, Ban ngành và Giáo khu sẽ có cuộc họp vào Chúa nhật ngày 9 tháng 12 từ 1:45pm-3pm để bàn về một số việc quan trọng trong Giáo xứ, đặc biệt là việc tổ chức nấu bánh chung, bánh tét và Hội chợ Tết Nguyên đán Kỷ Hợi 2019 sắp đến.

Kính mời Quý vị đến tham dự đông đủ và đúng giờ.

RETIREMENT FUND FOR RELIGIOUS (Dec 8-9)

Proceeds from the annual Retirement Fund for Religious Appeal enable the National Religious Retirement Office to distribute financial assistance to hundreds of religious communities each year.

The majority of donations—ordinarily 80 to 90 percent—are distributed as Direct Care Assistance. Additional funding is allocated throughout the year for communities with the greatest needs and for retirement education and programming.

SINH HOẠT PHỤNG VỤ
THỨ SÁU 14/12 (Tuần Thứ Hai Trong Tháng)

1. Châu Thánh Thể từ sau Thánh Lễ 7 giờ sáng đến 7 giờ tối tại Nhà Nguyễn Nhỏ.
2. Đọc chung kinh Lòng Chúa Thương Xót từ 3-3:15pm.
3. Thánh Lễ cầu cho các Gia đình lúc 7pm.

Kính mời cộng đoàn đến tham dự

CHƯƠNG TRÌNH MÙA VỌNG 2018

GIẢI TỘI

* **Thứ Hai (10/12) & Thứ Sáu (14/12):** Tại Nhà Thờ

6:30 PM: Thánh Lễ

7:00 PM – 8:30 PM: Giải tội

Ngoài ra sẽ có 2 linh mục ngồi tòa giải tội từ 9 giờ đến 10 giờ sáng trong các ngày thứ Ba (11/12), thứ Tư (12/12), và thứ Năm (13/12)

Riêng những người lớn tuổi hoặc đau yếu muốn hòa giải với Chúa nhưng sức khỏe không cho phép đến Nhà thờ, xin vui lòng liên lạc với Văn phòng ở số điện thoại (972) 414-7073 để các cha đến giải tội tại tư gia, nhà hưu dưỡng hoặc bệnh viện.

Lưu ý: Để bày tỏ sự quý trọng đối với các linh mục ở xa được Giáo xứ mời đến giúp giải tội trong Mùa Vọng, xin mọi người cố gắng thu xếp thời gian và công việc để đi xưng tội trong thời gian đã được ấn định. Nhà thờ sẽ đóng cửa lúc 8 giờ 30 tối.

TAM NHẬT TĨNH TÂM

Chủ Đề: “Đi Tìm Bình An”

Thuyết giảng: Lm. JB Phạm Quốc Hưng, CSsR

* **Thứ Hai (17/12), thứ Ba (18/12) và Thứ Tư (19/12):** Tại Nhà Thờ

6:30 PM: Thánh Lễ

7:00 PM – 8:30 PM: Giảng thuyết

ĐÊM DIỄN NGUYỆN GIÁNG SINH

* **Thứ Bảy (22/12):** Tại Nhà Thờ

5:00 PM: Thánh Lễ của Chúa Nhật IV Mùa Vọng năm B

6:30 PM: Thánh Ca & Hoạt cảnh Giáng sinh

Lưu ý: Thánh lễ 6 giờ chiều thứ Bảy 22/12 được dời sang 5 giờ chiều.

TĨNH TÂM ĐOÀN THIẾU NHI THÁNH THỂ (15/12)

Đoàn Thiếu Nhi Thánh Thể sẽ có Tĩnh tâm mùa Vọng từ 9 giờ sáng đến 3 giờ chiều thứ Bảy ngày 15/12 tại Trung tâm Thánh An Phong. Xin Quý Phụ huynh đưa đón con em đúng giờ.

NHÓM BÁC ÁI GÂY QUỸ NGƯỜI NGHÈO DỊP GIÁNG SINH

Như thông lệ hằng năm, Nhóm Bác Ái Giáo xứ sẽ tổ chức bán Christmas Ornaments trong hai Chúa nhật 2/12 và 9/12 cùng với những CD Thánh Ca -Thiệp Noel- Nén- Hình ảnh bằng aluminum Đây là những quà tặng rất có ý nghĩa trong mùa Giáng Sinh 2018 đồng thời số tiền thu được sẽ được dùng để giúp những người nghèo tại Việt Nam. Xin Quý Ông Bà và Anh Chị Em ủng hộ cho.

QUYÊN ĐỒ CHƠI CHO TRẺ EM NGHÈO TRONG DỊP GIÁNG SINH

Đoàn Thanh Niên Phanxicô Assisi của Giáo xứ sẽ nhận đồ chơi để tặng cho các em nhà nghèo trong dịp Giáng Sinh. Xin lưu ý là chỉ nhận đồ chơi mới. Xin Quý Ông bà và Anh chị em để đồ chơi trong các thùng đặt cuối nhà thờ.

THƯ MỜI THAM DỰ ĐÊM DIỄN NGUYỆN GIÁNG SINH 2018

Kính thưa quý cộng đoàn,

Rộn rã trong niềm vui linh thánh, sửa soạn Mừng Đại Lễ Giáng Sinh của Chúa Giêsu, Đấng Cứu Thế. Kính mời quý cộng đoàn tham dự Đêm Diễn Nguyện Giáng Sinh 2018, để chúng ta cùng nhau dâng lời tạ ơn Thiên Chúa vì muôn hồng ân Ngài đã tuôn đổ xuống trên từng người, từng gia đình và nhất là trên giáo xứ chúng ta trong suốt 25 năm qua.

Hợp với muôn Thần Sứ và tâm tình của Mẹ Maria, thánh Giuse và các mục đồng xưa, 6 Ca Đoàn trong giáo xứ và Đoàn Liên Minh Thánh Tâm sẽ cùng góp lời ca tôn vinh Thiên Chúa trong Đêm Diễn Nguyện này.

Chương trình được tổ chức lúc 6:30pm (sau lễ 5:00pm), Thứ Bảy, ngày 22 tháng 12 năm 2018

Xin kính chúc toàn thể quý cộng đoàn dân Chúa một Mùa Giáng Sinh tràn đầy Bình An lãnh nhận muôn ơn Thánh từ Lòng Thương Xót của Ngài.

Ban Thánh Nhạc, GX Đức Mẹ HCG

KHÓA DỰ BỊ HÔN NHÂN 27 MÙA XUÂN 2019

Khóa học sẽ khai giảng vào chiều **Thứ Sáu, ngày 15 tháng 2, 2019 lúc 7:00 PM** tại Trung tâm Thánh An Phong của Giáo xứ Đức Mẹ Hằng Cứu Giúp.

Khóa học bằng tiếng Việt được tiến hành trong 2 cuối tuần liên tiếp:

Thứ Sáu 15 tháng 2, từ 7:00 PM đến 9:00 PM; Thứ Bảy 16 tháng 2, từ 8:30 AM đến 5:00 PM

Thứ Sáu 22 tháng 2, từ 7:00 PM đến 9:00 PM; Thứ Bảy 23 tháng 2, từ 8:30 AM đến 5:00 PM

Các học viên chỉ được cấp Chứng chỉ nếu theo học từ buổi đầu và dự đầy đủ các giờ học.

Xin ghi danh và đóng lệ phí tại Văn phòng Giáo xứ. Nếu có thắc mắc, xin gọi: 972-414-7073.

ĐẠI HỘI GIỚI TRẺ GIÁO PHẬN DALLAS

Đây là một cơ hội tốt cho các em thêm lòng yêu mến Chúa qua các buổi hội thảo, giờ Châu Thánh Thể, và sinh hoạt với các em từ những giáo xứ khác trong giáo phận. Đại hội giới trẻ này dành cho những em lớp trung học và dưới 18 tuổi và sẽ được tổ chức vào ngày 15-17 tháng 2, năm 2019 tại

Frisco Convention Center. Lệ phí là \$200 và hạn chót để ghi danh là ngày 16 tháng 12. Để ghi danh và biết thêm chi tiết, xin đến Văn phòng Giáo dục của Giáo xứ trong những ngày Chúa nhật.

DALLAS CATHOLIC YOUTH CONFERENCE (DCYC)

Sponsored by the Catholic Diocese of Dallas

What: An opportunity for youth to meet Jesus through talks, music, Eucharistic Adoration, Reconciliation, and meeting other youth in the diocese.

Who: Any high school students under the age of 18

When: Friday, February 15 - Sunday, February 17, 2019

Where: Frisco Convention Center/ Embassy Suites Hotel

Fee: \$200

Scholarship opportunities are available for first time attendees.

Please pick up applications for registration and scholarships in the back of the lobby, or visit the Khoi Giao Duc office.

GHI DANH VÀO FORMED.ORG

Để giúp cho mọi người trong Giáo xứ có thể tìm hiểu thêm những vấn đề liên quan đến Hội thánh thuộc nhiều lãnh vực khác nhau bằng tiếng Anh như Kinh thánh, Giáo lý, Giới trẻ, Tính dục, Xã hội (có cả audio, video), Giáo xứ đã trả tiền trong chương trình của website FORMED.ORG. Đây là một chương trình được nhiều giáo xứ sử dụng rộng rãi. Những ai muốn ghi danh vào Chương trình này, chỉ cần điền access code của Giáo xứ là **4TT7C8** rồi sau đó lập một account với email của mỗi người.

Our parish has registered in the FORMED.ORG with many helpful resources to nourish our Catholic faith. Simply enter the parish access code 4TT7C8 then establish an individual account.

LƯU Ý VỀ VIỆC GÌN GIỮ NHÀ BÌNH AN (COLUMBARIUM)

Để gìn giữ sự trang nghiêm và sạch sẽ của Nhà Bình An (Columbarium), xin thân nhân và bạn hữu của những người quá cố có đặt tro hài (ash remains) tại đây khi kính viếng chỉ có thể đưa hoa tươi đến để dưới đất mà thôi. Xin đừng đặt hoa giả hoặc gắn bất kỳ thứ gì khác ở hộc mộ làm mất vẻ trang nhã chung của khu vực. Theo hợp đồng của Giáo xứ với thân nhân, hộc mộ (niche) chỉ có thể gắn plaque và hình người quá cố do Giáo xứ đặt mà thôi.

TIN TỨC

ĐOÀN THIẾU NHI THÁNH THỂ EMMANUEL MỪNG 25 NĂM THÀNH LẬP

Hôm Chúa nhật ngày 2/12/2018 vừa qua, Đoàn Thiếu Nhi Thánh Thể Emmanuel thuộc Giáo xứ Đức Mẹ Hằng Cứu Giúp (thành phố Garland, Giáo phận Dallas) mừng 25 năm thành lập (1993-2018). Việc mừng kỷ niệm 25 năm ngày thành lập của Đoàn đã diễn ra trong bối cảnh cả Giáo xứ và 4 đoàn thể khác cũng mừng ngân khánh năm nay.

Chương trình mừng 25 năm của Đoàn TNTT Emmanuel được bắt đầu với Thánh lễ lúc 12 giờ trưa do Cha Chính xứ Phaolô Nguyễn Tất Hải, C.Ss.R., chủ tế, với các cha đồng tế trong đó đặc biệt có Cha Bề trên Phụ tỉnh Đaminh Nguyễn Phi Long của Phụ tỉnh DCCT Hải Ngoại là một trong những trợ úy đầu tiên khi Đoàn được chính thức thành lập vào ngày 19/12/1993, cũng như Cha Tôma Aquinô Hoàng Tô Kha lúc đó chỉ là một đoàn sinh Ấu nhi.

Sau Thánh lễ với hơn 1000 người tham dự gồm các đoàn sinh TNTT, trợ úy, trợ tá và nhiều phụ huynh, mọi người được mời lên Hội trường ăn trưa với những món ăn ngon do các trợ tá chuẩn bị từ những ngày trước. Dĩ nhiên không thể thiếu là những màn văn nghệ đặc sắc và nhiều công phu do các em trình diễn được kéo dài đến gần 2 tiếng đồng hồ.

Nhìn lại thời gian 25 năm qua, Đoàn TNTT Emmanuel đã thăng tiến vượt bậc, từ con số chỉ gần 100 em thiếu nhi lúc ban đầu mà nay đã lên đến khoảng 800 em trong đó có đến gần 80 Huynh trưởng, 35 trợ tá và trở thành một trong những Đoàn TNTT mạnh nhất ở Hoa Kỳ. Thành quả này trước hết là do ân sủng của Thiên Chúa qua sự chuyên cầu của Mẹ Hằng Cứu Giúp; sau nữa là do lòng nhiệt thành, tận tụy của bao em thiếu nhi thuộc nhiều thời kỳ. Thực vậy, có những thiếu nhi từ khi sinh hoạt trong ngành Ấu và cho đến nay dù đã lập gia đình vẫn tiếp tục sinh hoạt trong vai trò Huynh trưởng hoặc Trợ tá. Một điều cũng đáng đề cập đến, đó là Đoàn trưởng đầu tiên vào năm 1993 và cũng là Đoàn trưởng hiện nay chính là Trưởng Margarita Đặng Ánh Tuyết.

Dĩ nhiên trong suốt 25 năm qua, các Cha Chính xứ, các Cha Tuyên úy, các Thầy, Sơ Trợ úy và những Trợ tá thuộc các thời kỳ đã bỏ nhiều công sức để hướng dẫn và giúp đỡ để Đoàn TNTT Emmanuel có thể phát triển như ngày nay.

Quả đúng như danh xưng của Đoàn là Emmanuel (Thiên Chúa-ở-cùng-chúng-ta), chắc chắn rằng chỉ có Chúa Giê-su Thánh Thể cùng đồng hành nên Đoàn không những tồn tại mà phát triển mạnh mẽ trong suốt 25 năm qua, và còn tiếp tục tiến xa hơn nữa trong thời gian tới.

Xin cảm tạ Chúa Giê-su Thánh Thể và Mẹ Hằng Cứu Giúp!

Muốn xem hình ảnh về Ngày Kỷ Niệm 25 Năm Thành Lập Đoàn TNTT Emmanuel, mọi người có thể vào webiste của giáo xứ www.dmhcg.org hoặc <http://www.vietcatholic.net/News/Html/247804.htm>

LỊCH SỬ VỀ MÙA VỌNG

Không có một nguồn gốc lịch sử chắc chắn về Mùa Vọng; vào thời điểm trước cuối thế kỷ thứ IV, không có bằng chứng nào tồn tại xung quanh dịp lễ mừng Thiên Chúa hạ sinh cả.

Một số bài giảng và công đồng đã diễn ra có đề cập tới một thời gian phụng vụ cụ thể trước Giáng Sinh, nhưng không hề đưa ra một quy luật nào cho tới khi một lưu ý trong những phần Thánh Lễ xuất hiện trong thời đại của Đức Thánh Giáo Hoàng Grêgêriô VII từ năm 1073-1085.

Giống như mùa Chay, thời của ăn chay và hy sinh, Giáo hội thời sơ khai đã thúc giục các tín hữu dành thời gian này để dọn lòng mình chờ đón Đức Kitô. Những thực hành của họ nhắc nhở rằng, chúng ta cũng được mời gọi để chú tâm tới sứ điệp hoán cải và thời cánh chung. Điều này dường như ngược lại với những cung cách phung phí trong việc ăn uống, mua sắm, tổ chức tiệc tùng hay vui vẻ khi Giáng sinh đến gần!

Những truyền thống trong mùa Vọng

Bốn tuần mùa Vọng được xem như biểu tượng hoá của bốn ngàn năm bóng tối trước khi Đức Kitô đến. Chúng ta bài trí khung cảnh giáng sinh, những cây nến sáng, và trang trí vòng hoa mùa Vọng trong nhà để biểu thị sự hiện diện của Đức Kitô đang đến trong bóng tối của tội lỗi và đau khổ. Bốn cây nến tô điểm cho một vòng hoa mùa Vọng, mỗi tuần một cây. Cây thứ năm đôi khi được đặt ở trung tâm dành cho việc khởi đầu của mùa Giáng Sinh.

Các màu sắc của mùa Vọng được mặc bởi các phó tế và linh mục, và được trang trí cho nhà thờ. Chúng tượng trưng cho những cây nến vốn đặt xung quanh vòng hoa mùa Vọng:

- Màu tím: màu của trung thành, sám hối và ăn chay (tuần thứ nhất, thứ hai và thứ tư mùa Vọng).
- Màu hồng: màu của niềm vui đầy tràn (tuần thứ 3 mùa Vọng, thường được biết tới như Chúa nhật Gaudete – tức là *niềm vui* trong tiếng Latin)
- Màu Trắng: ánh sáng và sự tinh tuyền (cây nến Đức Kitô, cây nến trung tâm làm mùa Vọng tròn đầy và khởi đầu mùa Giáng Sinh).

Kinh Thánh và các giờ kinh trong mùa Vọng

Có ba chủ đề chủ đạo trong suốt mùa Vọng khi chúng ta kiên trì chờ đợi Đức Kitô đang đến: chúng ta mong chờ Đấng Messiah, được mời gọi tỉnh thức cho việc đến lần thứ hai của Đức Giêsu, và suy niệm về sự hiện diện của Đức Kitô trong cuộc sống hiện tại của chúng ta. Các bài đọc Kinh thánh cho bốn tuần mùa Vọng và các giờ kinh Phụng vụ xoay quanh hai chủ đề đầu. Các bài đọc khuyến khích sự chuẩn bị thích hợp, hướng về ân sủng và sự khiêm hạ của Đức Maria, cho chúng ta thấy phải yêu mến Thiên Chúa nơi cuộc nhập thể như thế nào và nhận ra vinh quang của Đức Giêsu, cách thức mà ngài giải thoát chúng ta ra khỏi tội lỗi và sự vô ơn. Chúng ta lắng nghe tiên tri Isaiah và để cho sứ điệp thúc giục của thánh Gioan Tẩy giả trong các Tin Mừng lời cuốn.

Cần lưu tâm đến việc chúng ta có thể lớn lên như thế nào về đảng thiêng liêng trong suốt mùa mà chúng ta có thể bận rộn với việc mua bán này. Hãy dành thời gian tĩnh lặng và hồi tỉnh mỗi ngày với Kinh Thánh, một giờ cầu nguyện sốt sắng hay với một vị thánh trong mùa Vọng. Hãy dừng lại và chiêm ngắm khung cảnh Giáng sinh. Điều gì giống với khung cảnh ấy để hình dung về cuộc hành trình của Đức Maria và thánh Giuse và để ở lại khung cảnh ấy như hài nhi Giêsu đi vào thế giới? Suy xét việc cầu nguyện với các vị thánh, với các giờ kinh Phụng vụ, hay với bài thánh ca tuần cuối trước Giáng Sinh. Một hành trình cầu nguyện với Thánh Gia thất và Giáo hội trong suốt mùa Vọng sẽ đưa tới những món quà của sự biết ơn và niềm vui khi chúng ta bước vào mùa Giáng Sinh.

Chuyển ngữ: Joseph Trần Ngọc Huynh, S.J.

Nguồn: <https://www.loyolapress.com/our-catholic-faith/liturgical-year/advent/about>

VATICAN XÁC NHẬN PHÉP LẠ THỨ HAI NHỜ LỜI CẦU BẦU CỦA CHÂN PHƯỚC JOHN HENRY NEWMAN

Đức cha Philip Egan của giáo phận Portsmouth ở Anh quốc đã gửi thư email cho giáo phận của ngài, thông báo rằng ngài đã nhận một bản copy của báo cáo chính thức về phép lạ thứ hai nhờ sự can

thiệp của chân phước Newman. Phép lạ này cũng là điều kiện cần để ngài được tuyên phong hiển thánh.

Phép lạ thứ hai

Phép lạ thứ hai nhờ lời cầu bầu của chân phước Newman có liên quan đến việc một thai phụ người Mỹ được chữa lành. Phụ nữ này đã cầu xin ĐHY Newman, khi bà được chẩn đoán sự sống đang gặp nguy hiểm. Các bác sĩ của bà đã không thể giải thích tại sao và cách nào bà lại hồi phục đột ngột. Phép lạ này đã được tổng giáo phận Chicago điều tra và đã được xác nhận.

Theo cha Ignatius Harrison, thỉnh nguyện viên án phong thánh cho chân phước Newman, còn có hai bước cần được thực hiện trước khi ngài được tuyên thánh. Đầu tiên là một ủy ban các Giám mục chấp thuận việc phong thánh và rồi chính ĐGH Phanxicô sẽ tuyên bố ngài là một vị thánh.

Cha Harrison nói với báo Catholic Herald của Anh rằng cha hy vọng rằng việc này xảy ra vào năm 2019, nhưng cha cũng nói là không thể biết được, nếu có lễ phong thánh thì khi nào sẽ xảy ra. Báo Catholic Herald nói rằng lễ phong thánh cho chân phước Newman có thể vào sau lễ Phục sinh năm 2019.

ĐHY Newman

Sơ Kathleen Dietz, một học giả về chân phước Newman và phụ tá chương ấn của giáo phận Erie, nói với hãng tin CNA: “ĐHY Newman là một người chính trực. Có một lời bạn không thường nghe, nhưng nó chỉ đơn giản có nghĩa rằng ngài đã làm theo những gì Chúa muốn ngài làm, bất kể giá nào. Và ngài đã trả giá rất nhiều khi thực hiện ý Chúa.”

ĐHY Newman nguyên là một linh mục và thần học gia Anh giáo. Năm 1845, ở tuổi 44, ngài đã trở lại Công giáo. Cuộc hoán cải của ngài đã gây nên nhiều tranh luận và kết quả là ngài bị mất đi nhiều người bạn. Ngay cả người chị của ngài cũng đã không bao giờ trò chuyện lại với ngài.

Vào năm 1847 ngài được chịu chức linh mục Công giáo và được ĐGH Leo XIII phong Hồng y vào năm 1879, dù khi đó ngài không phải là Giám mục.

ĐHY Newman dấn thân đặc biệt vào việc giáo dục. Ngài đã thành lập 2 trường học cho các học sinh nam. Theo sơ Dietz, nếu được phong thánh, ĐHY Newman có thể được đặt làm bổn mạng cho các học giả và sinh viên vì “ngài là một người thông thái”.

ĐHY Newman tin rằng việc truyền bá đức tin có thể được thực hiện qua giáo dục có chất lượng. Ngày nay, các hiệp hội sinh viên Công giáo tại các đại học không Công giáo thường được gọi là các “Hội Newman” hay “trung tâm Newman” để vinh danh ngài.

ĐHY Newman được ĐGH Biển đức XVI phong chân phước vào năm 2010. Phép lạ đầu tiên xảy ra nhờ lời cầu bầu của ĐHY Newman là việc một thầy phó tế được chữa lành hoàn toàn và không thể giải thích được bệnh liệt cột sống.